

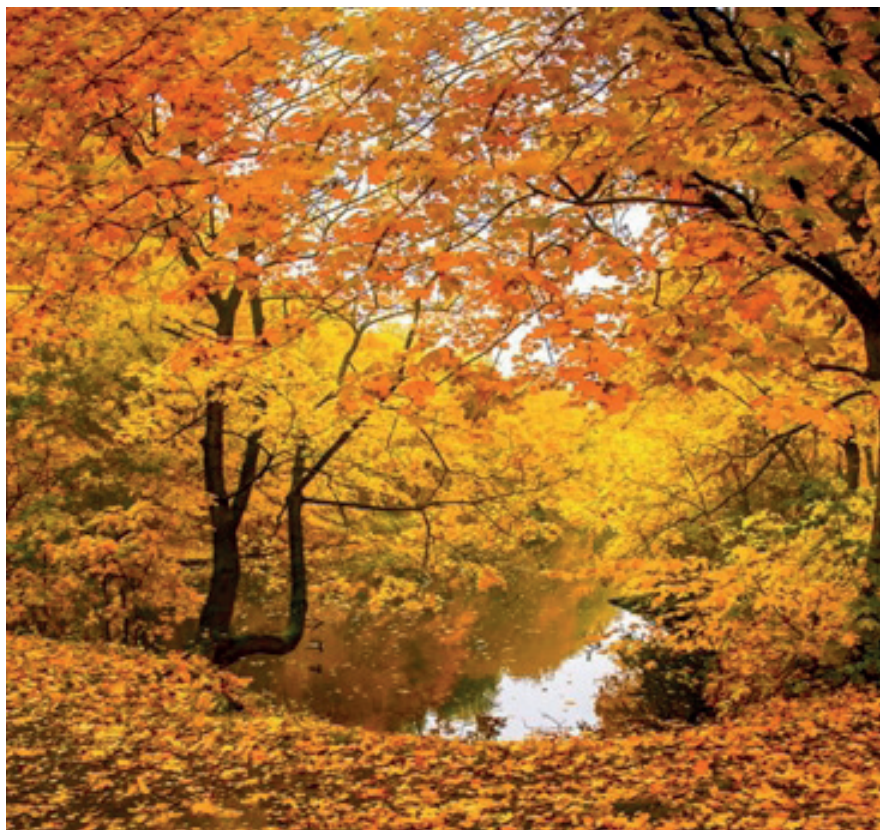

NATUURPUNT

Haacht

Driemaandelijks ledentijdschrift - jaargang 31 - nr 4 - Herfst 2019

Verantwoordelijke uitgever: Catherine Beddeleem - Rijkmenamsebaan 94 | 3190 Boortmeerbeek | Verschijnt driemaandelijks

Ledenblad Natuurpunt Haacht

De Nieuwsbrief is het ledenblad van Natuurpunt Haacht en verschijnt vier maal per jaar.

Natuurpunt Haacht is een vzw die zich inzet voor Natuurbehoud in Haacht. Gesteund door meer dan 300 Haachtse gezinnen zetten we ons met een 10-tal vrijwilligers in voor meer en betere natuur in Haacht.

Lid worden van Natuurpunt vzw kan door overschrijving van 27,00 euro op rek. 230-0044233-21

Ons werkingsgebied: de Haachtse Leibeekvallei. De Haachtse Leibeekvallei situeert zich ten zuiden van de Dijlevallei, tussen Mechelen en Leuven. De streek van Haacht behoort tot een oostelijke uitloper van Binnen-Vlaanderen, liggend tussen de Zuiderkempem en het Brabants Plateau. De Leibeekvallei bestaat uit het Haachts Broek, Schorisgat en het Schoonbroek. Bij het Haachts Broek is ook de Antitankgracht en de Hoogstamboomgaard te vinden. De Hooiberg bevindt zich ten zuidwesten van de Haachtse Leibeekvallei en grenst aan Boortmeerbeek.

Een ontsnapte grazer, gevandaliseerd knuppelpad of een andere onregelmatigheid in een van onze gebieden? Laat het ons weten via dit

gratis nummer: 0800 - 26 35 6

Liever deze Nieuwsbrief enkel in de mailbox en zodoende een boompje sparen?

Mail ons dan op onderstaand adres!

Op de cover Mooie herfstkleuren

Colofon

Werkte mee aan deze editie:
Rene, Elke, Catherine en Thomas

Natuurpunt Haacht is bereikbaar bij:
Bernard Lemaitre
Kleine Appelstraat 9
3150 Haacht
016 60 61 62
info@natuurpunthaacht.be

Voorwoord

Beste vrienden,

Zo ... dat was de zomer en nu wordt het tijd
Voor de stoerdere jaargetijden !!!
We beginnen met de herfst... de regen, de
Paddenstoelen, de spinnetjes, de...
Heerlijke tijd van geuren en kleuren en van
wandelen in de mooie natuur.

Om van die mooie pracht en herfst te genieten organiseerden we een paddenstoelenwandeling in het Haachts Broek. Onder leiding van René gingen we op zoek naar de mooiste exemplaren. (27/10)

Op de dag van de natuur op 23 november, een natuurwerkbelevens voor heel het gezin !

Op 7 december gaan er natuurwerken door in onze reservaten. Telkens diverse klussen voor ieders inzet en fysiek. Wil jij ook helpen? Alvast dank voor de maandelijkse inzet van zovelen ...

Wisten jullie al dat we in het najaar een cursus klimaatverkenner organiseren? Ergaan 3 lessendoor over klimaat, wijziging, gevolgen, en duurzame oplossingen. De 4de les is een mooie wandeling. Een aanrader! Snel inschrijven ...

en het bomenscharter ondertekend. Dit betekent de planning om in de komende 5 jaar 3000 bomen te planten.

Dus nu maar hopen dat iedereen aan de slag gaat en ook wij als Natuurpunt zullen ons beste beentje voorzetten. Een stap in de goeie richting want het is broodnodig !!!

Nog veel wandelplezier

Groeten, Catherine Beddeleem
Voorzitter.

Weetjes en watjes over de natuur

*“Dit trimester serveren we je wel zware kost, en geen borrelhapjes.
Deze rubriek houdt je – nog altijd – op de hoogte van de nieuwtjes in de natuur.”*

Tekst: René Verdonck

1. Waarom is groen zo alom tegenwoordig in de natuur?

En met deze titel bedoel ik niet de partij “Groen” maar wel degelijk de kleur groen. In principe hebben de dingen rondom ons geen kleur, maar weerkaatsen enkel lichtstralen. Dus we hebben een lichtbron nodig om de dingen rondom ons te zien. Meestal is die lichtbron het zonlicht. Voor ons is zonlicht wit, maar als het op regendruppels valt, zien we een regenboog en zien we dat het licht weerkaatst wordt in kleuren die gaan van rood over groen naar blauw.

*Sorry, in zwart – wit is er niet veel te zien
(bekijk de webversie)*

Dit is een vereenvoudigde verklaring. We weten allemaal nog van de schoolbanken dat de kleuren van de regenboog bestaat uit 7 kleuren. Van buiten naar binnen zijn dat: rood, oranje, geel, groen, blauw, indigo en violet. Maar het is al moeilijk genoeg, laat het ons bij de 3 basiskleuren houden.

Elk voorwerp absorbeert een deel van het licht en weerkaatst een ander deel en dit weerkaatst deel van het licht zien we. Een

voorwerp dat bijna alle lichtstralen absorbeert en dus heel weinig stralen weerkaatst, zien we als een zwart voorwerp. Denk maar aan de zwarte gaten in het heelal. Een voorwerp dat bijna geen lichtstralen absorbeert en dus heel veel stralen weerkaatst, zien we als een wit voorwerp. Dit is de reden waarom we in de zomer vaker lichtere kledij dragen. Licht is immers een vorm van energie.

Planten hebben veel bladgroenkorrels (chlorofyl) in hun bladeren. Deze korrels absorberen de rode en de blauwe kleur en weerkaatsen de groene kleur. Daarom zien wij planten vooral als groen. En blijkbaar is die verhouding van absorberen van het rode en blauwe licht spectrum en de weerkaatsing van de groene kleur optimaal om aan fotosynthese te doen.

Ja maar, in mijn tuin staan vele bonte planten en zelfs een rode Japanse esdoorn. Hoe zit het daar dan mee? Wel deze planten absorberen een ander deel van de lichtstralen en weerkaatsen de rest en hebben dus voor ons een andere kleur. Deze verhouding is minder optimaal om aan fotosynthese te doen en dus zijn deze planten kwetsbaarder dan de groene planten. In de natuur zouden deze planten de concurrentiestrijd verliezen tegenover hun groene soortgenoten. Maar in onze tuin, is de mens baas en verzorgt en vertroetelt hij de planten die hij verkiest.

Ook de rode Japanse esdoorn heeft een minder optimale fotosynthese-werking. Maar hier zitten andere kleurpigmenten in het blad, nl. anthocyanen (zie verder) en die hebben natuurlijk weer andere voordelen.

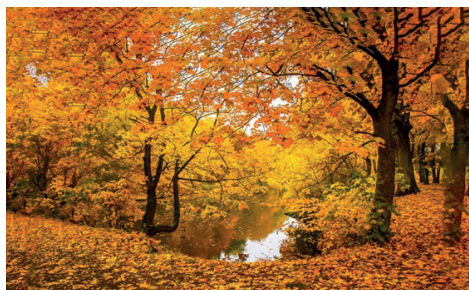
2. Hoe werkt fotosynthese?

Een ander woord voor fotosynthese is bladgroenverrichting en dat woord verklaart eigenlijk al het begrip. Een plant staat met zijn wortels in de grond en met zijn bladeren naar de zon en begint te groeien. Uit de grond haalt hij water en mineralen en uit de lucht haalt hij CO₂. En onder invloed van de zon zet hij die elementen om in suikers. De reststof (O₂ of zuurstof) stoot hij terug uit.

Chemische formule:

6 CO₂ en 6 H₂O → C₆H₁₂O₆ en 6 O₂

3. Waar komt dan die kleurenpracht in de herfst vandaan?

Als je in oktober of november door onze natuurgebieden wandelt, zie je dat onze bomen hun bladeren in de prachtigste kleuren omtoveren alvorens ze te laten vallen. Wat ook opvalt is dat de Amerikaanse eik veel prachtiger verkleurt dan onze inlandse bomen. In Amerika spreken we van de Indian Summer en brengt dat heel veel herfsttoerisme op de been. Maar hoe komt dat nu?

De bladgroenkorrels (chlorofyl) bevinden zich vooral langs de bovenkant van het blad. De huidmondjes waar de uitwisseling CO₂ en O₂ geschiedt, zitten vooral aan de onderkant van het blad. Maar deze bladgroenkorrels verslijten snel en dienen dus continu aangemaakt worden. Hiervoor heeft de boom

water en mineralen nodig die via de wortels en de opwaartse sapstroom naar het blad worden getransporteerd.

Tijdens de herfst valt die opwaartse sapstroom stil omdat de verbinding bladsteel - twijg verstopt geraakt. Er worden geen nieuwe bladgroenkorrels aangemaakt en nu verschijnen ander kleurpigmenten in het blad, nl. oranje (caroteen) en geel (xanthofyl). Deze pigmenten zaten ook in de lente en zomer in het blad, maar werden onderdrukt door de alles overheersende groene kleur.

Er is ook nog het rood en paars van een derde kleurpigment (anthocyaan). Ook dit kleurpigment zit bij sommige planten al heel het jaar in het blad en haalt soms de bovenhand op het groen. Denken we maar aan onze rode Japanse esdoorn of aan de rode beuk in ons dorp. Bij andere planten wordt het rode pigment aangemaakt in de herfst. Als de verbinding bladsteel - twijg verstopt geraakt, valt ook de neerwaartse sapstroom (suikers) stil. De nog aanwezige suikers in het blad worden niet meer vervoerd en zorgen voor het rode tot paarse kleurpigment.

Maar ook deze kleurpigmenten vergaan en dan blijft alleen het bruin van de looistof (tannine) over. En ten slotte vallen de bladeren en worden onze bomen kaal.

Waarom loofbomen kaal worden en waarom naaldbomen hun naalden behouden behandelen we in onze wintereditie.

4. Wat is het verschil tussen een zaad en een vrucht?

Om rubriek 5 goed te begrijpen is het verschil tussen zaad en vrucht belangrijk. Daarom even een beetje theorie, tot een minimum beperkt.

Als je de katern leest onder de titel "Weetjes en Watjes" zie je dat dit trimester wel zware kost geserveerd wordt in de plaats van borrelhapjes.

Om het eenvoudig voor te stellen: In een vrucht zitten er in principe 1 of meerdere zaadjes. Een zaadje groeit uit tot een nieuwe plant. De vrucht zit rond het zaadje en helpt het zaadje.

Niet alle planten maken vruchten of zaden. Vooreerst heb je een onderscheid tussen sporen- en zaadplanten. Planten zoals varens en mossen planten zich voort via sporen en maken dus geen zaden, geen bloemen en geen vruchten.

Vervolgens heb je een onderscheid tussen naaktzadigen en bedektzadigen bij de zaadplanten. Bomen zoals sparren en dennen zijn naaktzadigen en maken wel zaden, maar geen bloemen en geen vruchten. De zaden zitten los – tussen dekschubben – op een zaadschub. Een dennenkegel is dus botanisch gezien geen vrucht.

Maar alle planten die bloemen maken, zelfs al zijn die heel klein en onopvallend zoals bij de eik bijvoorbeeld, maken zowel zaden als vruchten. Een zaad is eigenlijk de embryonale fase van een plant.

Een vrucht is dat deel van de bloem dat zich ontwikkelt rondom het zaad (of de zaadjes). Een vrucht heeft als taak om het zaadje te beschermen en bijvoorbeeld te helpen om zich te verplaatsen.

Vaak zijn onrijpe vruchten groen en wrang van smaak. Rijpe vruchten daarentegen zijn helder van kleur en vallen dus op. Ze bevatten bovendien veel suiker, zoals rode bessen. Ze worden door dieren opgegeten. Deze slikken

de zaadjes dan ook in en poepen die ergens anders weer uit. De zaadjes kunnen hier zonder probleem tegen.

Er zijn natuurlijk ontelbare variaties mogelijk en er zijn ook ontelbare uitzonderingen, Taxus bijvoorbeeld is een naaktzadige. Dus kan de rode bes van de taxus geen bes zijn en dus ook geen vrucht zijn. Botanisch is het een zaadje met een vlezig geworden zaadrok (sic).

5. De appel valt niet ver van de boom

Misschien is dit voor mensen zo. Maar in de natuur doet elke plant – zowel houtige als kruidige – alle moeite van de wereld om het tegenovergestelde te bereiken. Veel zaden trachten hun zaden zo ver mogelijk van de moederplant te verspreiden. Zo vormen de zaden geen concurrentie voor de moederplant maar krijgen de zaden meer licht, water en mineralen. Vooral nu in de herfst kunnen we enkele staaltjes van de vindingrijkheid van de natuur bewonderen.

Welke technieken passen planten toe om hun zaad te verspreiden? Wel in hoofdzaak 4:

- A. door dieren
- B. door de wind
- C. door de plant zelf
- D. door het water

A.1. Door dieren opgegeten

Vruchten en zaden vormen een belangrijke bron van voedsel voor heel wat dieren. Dus moet de plant proberen om de aandacht van het dier te trekken. Daarom zijn de vrucht en/of het zaad helder en glanzend van kleur en in contrast met de groene kleur van de rest van de plant. Vooral voor vogels is dit belangrijk, want vogels zijn dag-actief en kunnen kleuren zien.

Als de vrucht opgegeten wordt, passeert het langs maag en darm en komt het zaad er langs de andere kant weer uit, voorzien van wat meststof. Dit helpt de

plant bij het ontkiemen.

Voorbeelden hiervan zijn genoeg te vinden. Bijna alle fruitsoorten (van bosbes tot appel) passen deze techniek toe. Maar ook de taxus (naaktzadige) en de maretak vallen hieronder.

A.2. Door dieren meegenomen om later opgegeten te worden

Sommige vruchten zijn te groot om dadelijk en ineens opgegeten te worden. Vooral kleine zoogdieren zoals muizen en

eekhoorns nemen vruchten mee, stoppen ze weg om te dienen als wintervoorraad. Sommige worden vergeten en ontkiemen daar. Zoogdieren kunnen niet zo goed kleuren zien. Dus is de kleur van de vrucht niet belangrijk en hebben de vruchten en zaden vaak een neutrale kleur.

Voorbeelden hiervan zijn de eik, de hazelaar, de beuk, kastanjes,...

En eigenlijk hoort de maretak hier ook thuis. De maretak heeft wel blinkende witte bessen, maar deze zijn zeer kleverig. Ze blijven dus plakken aan de snavel van de vogel die ze tracht te verwijderen door zijn bek aan een tak af te kuisen. Met een beetje geluk blijft een zaadje aan de schors kleven en ontkiemt aldaar.

A.3. Door dieren meegenomen omdat ze blijven plakken aan de pels

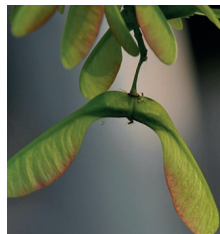
We hebben allemaal al wel eens een stukje kleeftkruid stiekem op de jas van een vriend of vriendin gekleefd. Deze planten hebben vruchten of zaden die speciaal ontworpen zijn om

meegenomen te worden door dieren. Vaak zitten ze vastgehaakt in de pels en dit voelt onprettig aan voor het dier. Het krijgt jeuk en begint zich te krabben of begint zich te wrijven tegen een boom of struik.

Als voorbeeld moeten we hier naast het kleeftkruid ook klit vermelden. Men zegt zelfs dat de uitvinder van de "velcro" zich gebaseerd heeft op de weerhaakjes van deze plant. Andere voorbeelden zijn Weegbree, Nagelkruid en Agrimonie.

B.1. Door de wind d.m.v. vleugels

In principe zijn de zaden van planten te zwaar om met de wind meegenomen te worden en hebben dus aanpassingen nodig om langer in de lucht te blijven. Dit is niet het geval met de sporen

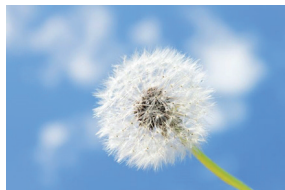

van onze spoorplanten. Denken we maar aan onze paddenstoelen (is wel geen plant) en de mossen.

Het beste voorbeeld zijn de samara's van de esdoorns. Door ons beter gekend onder de naam "helikoptertjes". De vruchtjes zitten per 2 aan een tak en zijn verlengd door een vliesje. Bij het neervallen is door het tollende van de samara's de valsnelheid vertraagd en heeft de wind de tijd om ze mee te nemen. Maar ook lindes hebben vruchten die vastgehecht zijn

aan een schutblad. Berken, Grove den en Es zijn andere voorbeelden. Telkens zijn de vruchten voorzien van een orgaantje dat de valsnelheid vertraagt.

B.2. Door de wind d.m.v. parachutes

Het principe is hetzelfde. De zaadjes zijn opgehangen aan een parachute waardoor ze langer in de lucht

blijven en verder van de moederplant door de wind weggevoerd worden.

Het best gekende voorbeeld is zeker en vast de Paardenbloem. Wie heeft er die pluisjes nog nooit weggeblazen? Maar ook Distels, Wilgenroosje en zelfs de Bosrank (beter gekend in onze tuinen als Clematis) passen deze techniek toe.

C.1. Door de plant zelf door de zaden weg te slingeren

In de vakliteratuur spreken we van ontploffers. En eigenlijk is dat wel zo. Wanneer de zaden rijp zijn, komen ze in de vrucht onder spanning te staan en worden weggeslingerd.

Als de vrucht uitdroogt, verkleint de vrucht en also komen de zaden onder spanning te staan. Dit is zo het geval bij veel vlinderbloemigen waar de zaden in een hauw(tje) of een peul zitten. Denken we maar aan de erwt. De meest spectaculaire ontploffer is zeker de Reuzenbalsemien (opgelet woekerende exoot!). Als je de rijpe vrucht in je hand neemt en je hand toevouwt, voel je de zaden wegslingeren tussen je vingers. Andere voorbeelden zijn Violtjes, Wikke, Brem, Geranium.

C.2. Door de plant zelf door de zaden uit te strooien

Hier is er sprake van de techniek van een zoutvaatje. De vrucht zit vol met kleine zaadjes en van boven komen bij rijpheid gaatjes in de vruchtwand. Wanneer nu de buigzame stengel gebogen wordt door de wind of een dier, schiet hij terug recht en strooit zo zijn zaden uit.

Wekennen allemaal deze techniek bij de Papavers (Slaapbol) maar ook het Vingerhoedskruid past deze techniek toe.

D. Door het water

Deze methode is enkel van toepassing op waterplanten of oeverplanten. De zaden van sommige van deze planten hebben luchtkokers zodat ze op het water drijven. Na een tijdje zinken ze toch of komen vast te zitten op de oever en ontkiemen daar.

De Gele lis is hiervan een bekend voorbeeld. Maar ook de Els verspreidt zijn zaden op deze manier.

6. Geraadpleegde bronnen

- Cursussen Natuurpunt
- Nieuwsbrieven Nature today
- Zoekkaarten van het Vlaamse gewest
- Waarnemingen.be
- Info arboretum Wespelaar

Activiteiten

WERKEN IN HET BOS NATUURWERKDAGEN 2019

Divers natuurbeheer in een van onze natuurgebieden om de aanwezige of toekomstige soorten alle kansen te geven. Telkens diverse klussen voor ieders inzet en fysiek.

Locatie: Naargelang de werkplek wisselt de plaats van afspraak, meer info op www.natuurpunthaacht.be of via - 0486-36 90 53.

Bijeenkomst: We spreken wel telkens af om 13u30 op de eerste zaterdag van de maand

Aan te raden: Stevige schoenen en werkhandschoenen.

werkdagen op zaterdag:

07.12

DAG VAN DE NATUUR

zaterdag 23.11

Cursus: Klimaatverkenner (Haacht)

De cursus Klimaatverkenner is een interactieve en positieve instapcursus rond klimaat en duurzaamheid. In 3 boeiende lessen en 1 excursie laten we je kennismaken met het hoe en wat van klimaat, hoe de natuur in je achtertuin hierop reageert, tal van inspirerende ideeën waar je zelf mee aan de slag kan en niet te vergeten (h)eerlijke klimaatproevertjes. Laat het niet aan je neus voorbijgaan en nodig geïnteresseerde burens, vrienden en familie mee uit.

Les 1 Wat is 'het' klimaat en hoe is het gewijzigd? (Jens Verwaerde)

Les 2 Gevolgen van klimaatverandering voor de natuur in je achtertuin (Melina Kyametis)

Les 3 Samen voor inspirerende & duurzame oplossingen (Melina Kyametis)

Les 4 Wandeling met (h)eerlijke klimaatproevertjes (Joke Flour)

Praktische info

Wanneer:

di 28 januari 2020 van 19.30 tot 22.30 uur

di 4 februari 2020 van 19.30 tot 22.30 uur

di 11 februari 2020 van 19.30 tot 22.30 uur

za 15 februari 2020 van 9.30 tot 12.30 uur

Prijs: € 35,00 - Ledenprijs: € 30

Waar: Zaal Den Dijk (Dijkstraat 1, 3150 Wespelaar)

Contact: catherine.beddeleem@telenet.be

ZATERDAG 23 NOVEMBER 2019

DAG VAN DE NATUUR

Waar kunnen kinderen nog ravotten in de natuur. Dat kan tijdens de gezinswerkdag van Natuurpunt Haacht. Deze werkdag is speciaal bedoeld voor gezinnen met kinderen. Op een avontuurlijke manier maken kinderen en volwassenen kennis met het werken in de natuur: waarom is het nodig, waarom doen we juist dit werk?
Wij zorgen voor soep of hapje en een drankje.

Locatie: Boomgaard - evenementenweide Haacht

Bijeenkomst: 13u30

Meebrengen: Stevige schoenen en werkhandschoenen zijn aangeraden.

ZATERDAG 18 JANUARI 2020

FAKKELTOCHT EN ALGEMENE VERGADERING

We starten ons nieuw werkjaar met de algemene vergadering. We stappen het werkjaar al wandelend in. Na een avondtocht stellen we de plannen voor het nieuwe werkjaar voor met een hapje en een drankje.

Locatie: Foyer gemeentehuis Haacht

Bijeenkomst: 18u

OVERZICHTJE ACTIVITEITEN AUGUSTUS - OKTOBER

07 september : werkdag

We verwijderde de Invasieve Japanse Duizendknoop

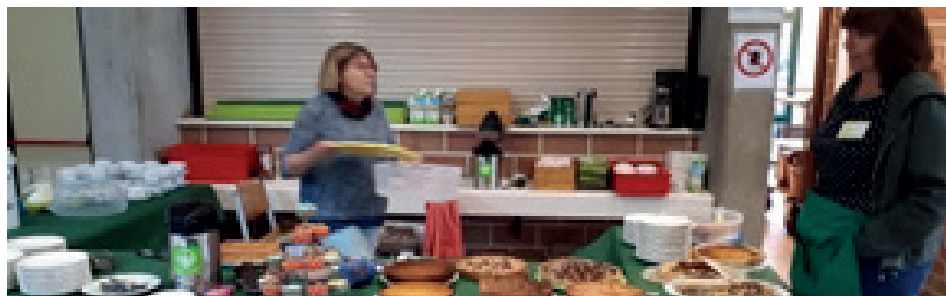
29 september: vegie eetdag

5 oktober: werkdag

19 oktober: zwerfvuil actie

20 oktober: paddenstoelen

27 oktober: paddenstoelen

De afgelopen maanden deden we...

veggie koken/eten, werken in de natuur, paddenstoelen zoeken...

VEGETARISCHE EETDAG 29 SEPTEMBER 2019

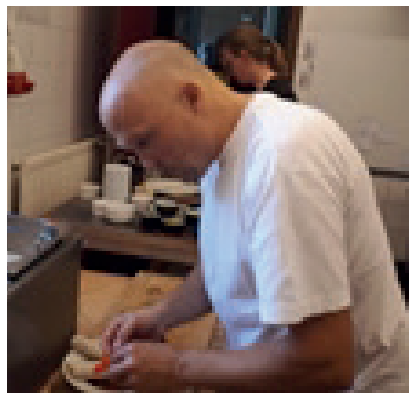
De vegetarische eetdag van dit jaar kende, dankzij jullie opnieuw een groot succes

Een 200-tal maagjes werden gevuld door chefkok Hans Marrijns .

We gingen dit jaar op de Marokkaanse toer en het werd goed gesmaakt...

Ook dank aan onze vele bakkers die weer eens een heerlijk dessertsbuffet samenstelden....

Dank aan alle helpende handen... want zonder die hulp kunnen we dit niet realiseren !

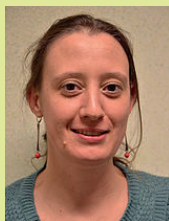
Contact

Natuurpunt Haacht

Voorzitter

Catherine Beddeleem
Rijmenamsebaan 94
3190 Boortmeerbeek
catherine.beddeleem@telenet.be
0477-99 90 05

Secretaris

Isa Van Horenbeeck
vanhorenbeeckisa13@hotmail.com
016 84 48 09

Penningmeester

René Verdonck
reneverdonck@skynet.be
016 60 62 58

Bestuurslid

Bernard Lemaitre
Kleine Appelstraat 9
3150 Haacht
016 60 61 62

Conservator

Richard Soille
richard@soille.be
0486-36 90 52

Andere Bestuursleden

Luc Bijnsens, Bes Vandenbroele, Elke Van den Broeck,
Hans Marijns, Steven De Ceulaer.

Eindredactie: Thomas Naveau

www.natuurpunthaacht.be
info@natuurpunthaacht.be

samen met Ludo Vrijs